

Seyahat Acentalarının Gözünden Türkiye Sağlık Turizminin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Gözde Oğuzbalaban
(Sorumlu Yazar)
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
oguzbalaban@beun.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-0582-379X>

Öğr. Gör. Funda Yorulmaz
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
yorulmazfunda@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9905-6869>

DOI: <https://doi.org/10.37847/tdtad.1640618>

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 15.02.2025

Makale Kabul Tarihi: 15.05.2025

Makalenin kaynak gösterme şekli

Oğuzbalaban, G. ve Yorulmaz, F. (2025). Seyahat Acentalarının Gözünden Türkiye Sağlık Turizminin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1): 18-31.

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin sağlık turizmi alanındaki güçlü ve zayıf yönleri ile sağlık turizmi alanındaki fırsatları ve tehditleri Seyahat Acentalarının gözünden değerlendirmektir.

Yöntem: Türkiye'nin sağlık turizmi ile ilgili durumunu belirlemek adına sağlık turizmi alanında çalışan seyahat acentası yetkilileri ile 2024 yılı Mayıs ayında yüz yüze görüşülmüştür. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış mülakat tekniğiyle toplanmıştır. Araştırma verilerine yazarlar tarafından içerik analizi uygulanmıştır. Bu kapsamda Türkiye'nin farklı illerinden sağlık turizmi alanında çalışan seyahat acentası yetkilileriyle görüşülerek Türkiye'nin swot analizi ortaya konulmuştur.

Bulgular: Sağlık turizmi konusunda daha fazla tanıtımların yapılması, devlet teşviklerinin ve denetimlerinin artırılması, bu alanda çalışacak personellerin eğitilmesi dikkat edilmesi gereken konuların başında yer aldığı belirlenmiştir.

Sonuç: Türkiye'nin sağlık turizmi alanında popüler ülkelerden biri olduğu görülmekle birlikte swot analizine göre Türkiye'nin güçlü yönlerini etkin kullanarak ve önündeki fırsatları değerlendirerek sağlık turizminde lider konumunda ülke olması mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Seyahat Acentaları, Türkiye, Swot Analizi

Evaluation of Health Tourism in Turkey from the Perspective of Travel Agencies with Swot Analysis

Abstract

Purpose: The aim of this study is to evaluate Turkey's strengths and weaknesses in the field of health tourism and the opportunities and threats in the field of health tourism.

Method: In order to determine the situation of Turkey regarding health tourism, face-to-face interviews were conducted with travel agency officials working in the field of health tourism in May 2024. The research data was collected using a semi-structured interview technique. Content

analysis was applied to the research data by the authors. In this context, Turkey's SWOT analysis was presented by interviewing travel agency officials working in the field of health tourism from different provinces of Turkey.

Findings: It has been determined that more publicity on health tourism, increasing government incentives and inspections, and training the personnel who will work in this field are among the issues that need attention.

Conclusion: Although Turkey is seen as one of the popular countries in the field of health tourism, according to SWOT analysis, it is possible for Turkey to become a leading country in health tourism by effectively using its strengths and evaluating the opportunities in front of it.

Keywords: Health Tourism, Travel Agencies, Turkey, Swot Analysis

Giriş

Sağlık turizmi, küreselleşmenin yansımalarının giderek daha belirgin hale geldiği bir ortamda gelişen bir turizm çeşidi olarak kabul edilmektedir. Bireylerin sağlıklarını iyileştirmek veya mevcut durumlarını korumak amacıyla yabancı ülkelere yaptıkları yolculuklar olarak tanımlanabilmektedir. Bu bağlamda, katılımcılar sadece sağlık hizmetleri almakla kalmaz, aynı zamanda seyahatleri sırasında ziyaret ettikleri ülkelerin kültürel ve rekreasyonel faaliyetlerine katılmaktadırlar. Bireyler kendi ülkelerinde bulunmayan bir takım sağlık uygulamaları için ve daha düşük maliyetli yüksek kaliteli hizmet sunan başka ülkeleri tercih edebilmektedir. Günümüzde birçok ülke sağlık turizminin ihracat sektörüne katma değer katkısı nedeniyle sağlık turizmine odaklanmıştır (Yorulmaz ve Söyler, 2020).

Yakın zamana kadar, turistler tarafından gerçekleştirilen gezilerin ana amacı, yeni yerleri keşfedip gezmek ve denize girmek gibi çeşitli nedenler oluştururken, günümüzde ise turistler hastalıklarının tedavisi için gittikleri ülkenin uygun ikliminden, yeraltı kaynaklarından ve teknolojilerinden faydalanma arayışında oldukları gözlemlenmektedir (Edinsel ve Adıgüzel, 2014).

Türkiye; iklim koşulları, coğrafi özellikleri, ulaşım ağları ile sağlık turizmi, spa&wellness ve termal turizmi, yaşlılara ve engellilere yönelik turizm açısından avantajlı bir konuma sahiptir. Bu bağlamda ortaya çıkan en önemli konu, Türkiye'nin bu potansiyeli ne ölçüde değerlendirebildiği ve gelecekte bunu ne kadar etkili bir şekilde değerlendirebileceğidir (Şahin ve Şahin, 2018). Bunun öneminden yola çıkarak bu araştırma, sağlık turizmi alanında yetkin seyahat acentesi yetkilerinin görüşleri alınarak Swot analizi ile Türkiye'nin sağlık turizmi sektöründeki güçlü ve zayıf yönlerini tanımlamayı ve aynı zamanda önündeki fırsatları ve tehditleri değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak, bu alandaki durum değerlendirmesi etkili bir sağlık turizmi politikasının oluşturulması için de kritik öneme sahiptir.

Sağlık turizmi

Sağlık turizmi, “Kendi yaşadığı yerden başka yerlere tıbbi (ameliyatlar, diş/göz tedavileri, organ nakli, tanı hizmetleri, vb.) ve tıbbi olmayan (estetik operasyonları, sağlıklı yaşam ve zindelik”, üçüncü yaş bakım/tedavi) hizmetleri almak üzere seyahat eden insanların oluşturduğu turizmdir” (Soysal, 2017:170). Başka bir tanıma göre sağlık turizmi; kişinin sağlığını korumak ve iyileştirmek amacıyla belirli bir süre için

bulunduğu ülkenin dışına çıkması, konaklama, beslenme, tedavi, eğlence ve dinlenme gereksinimlerini karşılaması olarak tanımlanabilir (Göktaş, 2018).

Sağlık turizmi, toplumsal kaynaklar ve sağlık hizmetlerindeki gelişmeler nedeniyle ciddi ilerlemeler kaydederek, ülkeler arasında ekonomik rekabetin artmasına neden olmuştur. Küresel sağlık turizmi endüstrisinden sağlanan gelir şu anda 100 milyar doları aşmakta ve bu sektöre 30 milyondan fazla kişinin katılım gösterdiği görülmektedir. Söz konusu hareketlilikte, Singapur, Küba, Hindistan, Brezilya, Çin, Amerika ve Almanya gibi ülkeler sağlık turizminde ön plana çıkmaktadır. Bunlar arasında Asya ülkeleri hem modern tıbbi tedavi uygulamaları hem de geleneksel tıp uygulamalarıyla öne çıkmaktadır (Kaya ve Yılmaz, 2020).

Türkiye’de sağlık turizmi

Sağlık turizmi, Türkiye’de 1990- 2000’li yıllarda ortaya çıkmış ve 2000’den 2005’e kadar medya tartışmalarında yer almıştır. Daha sonra, 2010-2014 yılları için stratejik eylem planına ilk kez dâhil edilmesinin ardından Sağlık Bakanlığı’nın 2023 vizyonunda yerini almıştır (Doğan ve Aslan, 2019).

Türkiye sağlık turizmi alanında özellikle göz, estetik ve diş tedavisi başta olmak üzere çok sayıda tıbbi uzmanlık alanı için yurtdışından hastaları çekmektedir. Ülkeye yurt dışından gelen hasta sayısı her geçen yıl artmaktadır. Türkiye İstatistik kurumunun verilerine göre, yurt dışından kamu ve özel hastanelerine tedavi amaçlı gelenlerin sayısı 2015 yılında toplam 428 bin 894 kişiydi. 2019 yılında Türkiye’ye gelen uluslararası hasta sayısı 756 bin 926’a ulaşırken 2020 yılsonu itibarıyla bu sayı Dünya çapında yayılan kovid salgılı nedeniyle 435 bin 691’e düşmüştür. 2023’te ise bu rakam 1 milyon 538 bin seviyesine çıkarak rekor kırmıştır (TUİK, 2024).

Türkiye İstatistik kurumunun verilerine göre sağlık turizminden 2015 yılında toplam 745 bin 916 dolar gelir elde edilirken her yıl gelir artışlarının yaşandığı görülmüş ve 2019 yılında bu alandan elde edilen gelir 1 milyon 459 bin 132 dolara ulaşmıştır. 2020 yılında dünyada yaşanan kovid salgını ile beraber gelen turist sayısında azalma olmasına rağmen elde edilen gelirin 2019 yılına kıyasla çok düşmediği ve 1 milyon 371 bin 189 olarak kayıtlara geçtiği görülmektedir. 2023 yılsonu itibarıyla ise bu alandan elde edilen gelir 3 milyon 6 bin dolar seviyesine çıkarak yıllar içerisindeki en yüksek gelir seviyesine ulaşmıştır (TUİK, 2024).

Türkiye sağlık alanında kalite standartlarını sürekli yükseltmesi nedeniyle sağlık turizmi sektörü önemli bir büyüme yaşamaktadır. Türkiye’de sağlık hizmetleri kapsamındaki prosedürlerin basitliği gibi unsurlar da bu ilerlemeye katkıda bulunmaktadır. Türkiye’nin coğrafi olarak stratejik ve merkezi konumu, devletin teşvik politikaları ve sağlık dönüşümü girişimlerinin sağlık turizminde önemli bir rol oynamaktadır (Üstün ve Uslu, 2022).

Sağlık turizminde sektöre hizmette bulunan birçok kurum ve kişi bulunmaktadır. Sağlık hizmeti almak için ülke değiştiren hastaların, bu seyahat süreçlerinde sağlık sektörünün ve turizm sektörünün birlikte entegrasyon şeklinde çalışması önem arz etmektedir. Bunun öneminden yola çıkarak Türkiye’deki Sağlık Turizmi Yetki Belgeli Seyahat Acentaları termal ve medikal turizm kapsamında, özel ve kamu hastanelerinden, tıp merkezlerinden ve termal tesislerden sağlık hizmeti almak için yurtdışından tedavi amaçlı gelen hasta ve hasta yakınlarına tedavi öncesinde, tedavi sürecinde ve tedavi sonrasında seyahat acentası hizmeti vermektedirler. Bu acentalar,

özellikle hastalara hastane seçimi ve tur paketi organizasyonları için yardım hizmetleri veren (örn. havayolu ve otel rezervasyonları vb.) acentalardır (Aladağ Bayrak ve Dalkıran 2020).

Tablo 1. Sağlık turizmi yetki belgesi alan acentelerin bulunduğu iller ve sayıları

İl	Şirket Sayısı	İl	Şirket Sayısı	Şehirler	Şirket Sayısı
Adana	7	Hakkâri	1	Nevşehir	8
Afyonkarahisar	3	Hatay	1	Ordu	1
Ankara	122	Isparta	1	Rize	2
Antalya	146	İstanbul	720	Sakarya	2
Aydın	19	İzmir	76	Samsun	8
Balıkesir	1	Kahramanmaraş	1	Şanlıurfa	3
Burdur	1	Kastamonu	1	Şırnak	1
Bursa	14	Kayseri	2	Tekirdağ	5
Çankırı	2	Kocaeli	2	Trabzon	4
Denizli	1	Konya	6	Yalova	2
Diyarbakır	3	Malatya	1		
Edirne	1	Manisa	1		
Elazığ	1	Mardin	1		
Eskişehir	5	Mersin	8		
Gaziantep	3	Muğla	7		

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2024)

Tablo 1’de görüldüğü üzere Türkiye’de birçok ilde sağlık turizmi yetki belgesine sahip seyahat acentası bulunmaktadır. Sağlık amaçlı gelen turistlerin özellikle İstanbul, Ankara, Antalya ve İzmir illerini seçmelerinden dolayı en çok yetki belgesi alan seyahat acentaları bu illerde yoğunlaşmıştır. Türkiye’de Sağlık turizmi uygulamada önem kazanmakla birlikte alandaki teorik araştırmaların da her geçen gün hızla arttığı bilinmektedir. Tablo 2’de görüldüğü üzere sağlık turizmi kapsamında yapılan çalışmaların yıllar bazında arttığı gözlenmiştir.

Tablo 2. Türkiye’de sağlık turizmi değerlendirilmeleri üzerine çalışmalar

Yazar Adı	Yayın Yılı	Çalışmanın Amacı	Bulgular
Görener, A.	2016	Türkiye’nin medikal turizmini Swot analizi kapsamında değerlendirmektir.	Türkiye’nin medikal turizm alanında güçlü yanları; hizmet alma hızı, tecrübeli doktorları ve fiyat avantajı. Zayıf yönleri; tecrübeli yönetici ve danışman eksikliği, yeterli pazarlama faaliyetlerinin olmaması, Medikal turizm fırsatları; uluslararası arenada sağlık ve yeni tedavilere yönelik bilincin artması, lokasyon avantajı, bilgi edinmenin kolaylaşması, Tehditler ise; küresel ekonomik durgunluk, uluslararası pazarlarda rekabetin artması, savaş ve terör olaylarıdır.

Dinçer, M.Z. Aydoğan Çiftçi, & Karayılan, E.	2016	Medikal turizmde Asya kıtasındaki (Hindistan, Malezya ve Tayland) gelişmekte olan ülkeler ile Türkiye'nin medikal turizm yatırımlarının karşılaştırılması	Türkiye, sağlık kurumlarının imkanları, kamunun bu alandaki desteği, güçlü turizm potansiyeli, teknoloji takibi, ulaşım ve prosedürde sağlanan kolaylıklar konusunda olumlu değerlendirilirken, kötü imaja sahip olunması, küresel gelişmelere ayak uymada gecikmelerin yaşanması gibi konularda olumsuz değerlendirilmiştir.
Sülkü, S.N.	2017	Türkiye'nin sağlık turizmi potansiyelinin GZFT analizi çerçevesinde değerlendirilmesi	Türkiye, ulaşım kolaylığı, iyi yetişmiş hekimleri ve sağlık çalışanları, yüksek sağlık teknolojilerine ve 62 ülke ile vizesiz seyahat imkânına sahiptir.
Akbolat, M. & Deniz, N. G.	2017	Türkiye'deki ve dünyadaki medikal turizm uygulamalarının mevcut durumunu incelemektir.	Türkiye'nin medikal turizmde güçlü yönleri; gelişmiş ülkeler arasında sayılması, zayıf yönleri; kamu hastanelerinde yabancı dil bilen personel sayısının az olması ve yavaş işleyen bürokrasi Medikal turizmde fırsatlar; Güney Doğu Asya Bölgesi'nde salgın hastalık riskinin daha yüksek oranda olması ve ülkeye ulaşım kolaylığıdır. Medikal turizmde tehditler; Komşu ülkelerde yaşanmakta olan siyasal istikrarsızlık olarak görülmektedir
Şahin, Ö. U. & Şahin, M.	2018	Türkiye'de sağlık turizminin Swot analizi yardımıyla durumunun ortaya konulması	Avrupa'da yaşayan Türk vatandaşları ile Türk cumhuriyetlerinde yaşayan Türklerin Türkiye'de sağlık turizmine katılmaları için öncelikli kitle içinde yer alması sağlanmalıdır. Tanıtım ve pazarlama olanakları arttırılmalı, rakip ülkelere karşı rekabet stratejileri belirlemeli, konaklama ve ulaşım konularındaki aksaklıklar giderilmelidir.
Eriş, H.	2019	Şanlıurfa'nın sağlık turizmi alanındaki durumunu Swot analizi ile değerlendirmeye çalışmaktır.	Şanlıurfa'da sağlık turizmi için potansiyelinin olduğu fakat Şanlıurfa'nın hem sağlık hizmetleri sunumu hem de turizm imkânları göz önüne alındığında, sağlık turizminin uygulanması önünde birtakım sorunlar olduğu görülmüştür. Özellikle tesisler, sağlık alanında nitelikli insan gücünün ve tıbbi cihazlar konusunda kaynakların yetersiz oluşu önemli soruna sebep olmaktadır.
Şengül, H. & Bulut, A.	2019	İkincil kaynaklardan yararlanılarak Türkiye'de termal turizminin Swot	Termal turizmi geliştirmek için reklam ve tanıtım faaliyetlerinin arttırılması ve termal kaynakların kimyasal ve fiziksel analizlerinin yapılması önemlidir. Bu

		analizi ile değerlendirilmesi	analizler sonucuna göre tesisler kurulmalıdır.
Yorulmaz, M. & Söyler, S.	2020	Adana ilinin sağlık turizmi kapsamında Swot analizi ile değerlendirilmesidir.	Adana, sağlık hizmetleri ve turizm hizmetleri ile entegrasyonu noktasında zayıf kalmaktadır. İnanç turizmi imkânları Adana'ya önemli fırsatlar sunmaktadır. Diğer yandan tanıtım eksikliği, ilin etrafında bu alanda güçlü illerin bulunması, Suriye'de yaşanan sorunlar ve sınır kapılarının kapalı olması tehditler arasındadır.
Çavuş, A. & Gönenbaba, İ.	2020	Erzurum ilindeki hastanelerin sağlık turizmi açısından değerlendirilmesi	İldeki sağlık turizmi yetki belgesine sahip olan hastanelerin belli branşlarda fiziki altyapısının yeterli düzeylerde olduğu ancak sağlık turizmi alanında tanıtma, pazarlama ve personel eğitimi gibi bazı alanlarda eksikliklerin bulunduğu tespit edilmiştir.
Albayrak, Ç. & Güçlü, A.	2020	Şehir Hastanelerinin Sağlık Turizmine Etkisinin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi	Şehir hastanelerinin potansiyelini arttırmak için nitelikli insan kaynağına ihtiyaç vardır. Bu insan kaynağının yetiştirilmesi için üniversitelerin bu alandaki eğitimleri İngilizce olarak yapması son derece önemlidir.
Kaya, R. R. & Yılmaz, N.	2020	Sağlık turizmi kapsamında Türkiye'de ve Hindistan'da kullanılan geleneksel tıp uygulamalarının literatür taraması yardımıyla incelenmiştir.	Hindistan'ın, geleneksel tedavi uygulamaları, ülkenin ilgili Bakanlığı tarafından kontrol edilmekte, ülkede turistik amaçları karşılayan hastanelerin olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de genel tıp uygulamaları konusunda yasal düzenlemelerin, tesislerin ve alt yapıya yönelik çalışmaların yapıldığı görülmüştür.
Yiğit, A. & Demirbaş, M. B.	2020	Türkiye'nin medikal turizminin uzman görüşlerinden yararlanarak SWOT faktörlerinin öncelik derecesi belirlemektir.	Araştırma sonuçları göre belirlenen 32 faktör içerisinde en yüksek değeri alan faktör; uygun fiyat avantajı, en düşük önem düzeyine sahip faktör ise hastaların döviz girdisi ile ülke ekonomisine katkısı olduğu belirlenmiştir.
Kılıç, B., & Sak, H.	2021	İkinci verilerden ortaya çıkarak Balıkesir ilinin sağlık turizminde mevcut durumunu ortaya koymaktır.	Balıkesir ili her ne kadar sahip olduğu kaplıcalar ile su kaynakları termal, spa ve wellness turizmi için yeterli olduğu görülse de bugüne kadar sağlık turizminden almış olduğu payın yeterli olmadığı belirlenmiştir. Balıkesir'de sağlık turizmi alanında devlet destekli yatırımların artmasıyla ilin sağlık turizmi merkezlerinden birisi olması konusunda aday olduğu öngörülmektedir.

Sezgin, S.	2021	Türkiye'nin sağlık turizmini, uluslararası pazarlama temelinde incelemek.	Sağlık turizmi alanında belli destinasyonları olan ülkelerin uygulamış oldukları sağlık turizmi politikaları incelenerek Türkiye'nin sosyo kültürel ve ekonomik yapısına uygun bir sağlık turizmi politikası belirlenmelidir.
Üstün, U., & Uslu, Y. D.	2022	Türkiye'nin sağlık turizminde tercih edilmesinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi ve mevcut durumunun ortaya koymak.	Türkiye'yi sağlık turizmi amacıyla tercih etme nedenleri; sağlık tesis ve hizmetleri, Türkiye'deki sağlık maliyetlerinin uygun olması Türkiye'nin turizm destinasyonu olması ve çevresel faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir.
Hasana Salman Salman, E. & Esen, Ü. B.	2023	Iraklı turistlerinin Türkiye'den aldıkları sağlık hizmetleri ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.	Türkiye'de sağlık hizmeti almış olan 37 Irak vatandaşı ile görüşme sonuçlarına göre, sağlık turizmi alanında Türkiye'deki hastane ve personel sayısının, tıbbi cihaz ve ekipman durumunun yeterli olduğu fakat dil farklılığı nedeniyle bu turistlerin iletişim problemleri yaşadığı belirlenmiştir.
Coşkun, K.	2023	İkincil kaynak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri kullanılarak sağlık turizminin Türkiye turizmi içerisindeki yer ve önemini analiz etmektir.	Çalışmanın sonucunda ise 2018-2022 yıllarını kapsayan süreçte turistlerin Türkiye'yi ziyaret etme nedenleri arasında ilk sıralarda sağlık turizmi yer almaktadır. Diğer yandan bu alanda hem turist sayısı hem de turizm gelirlerinde önemli artışların yaşandığı görülmüştür.
Kuzhan, K., & Gönen, S.	2024	Sağlık turizminin destekleyici hizmetlerinin tür ve özellikleri üzerinde durmak	Türkiye sağlık turizminde, uygun maliyetli tedavileri, coğrafi konumu, yüksek kaliteli sağlık hizmetleri gibi önemli etkenlerden dolayı hızla büyüyen bir destinasyon haline gelmiştir. Türkiye'nin sağlık turizmindeki bu yükselişinin devam etmesi için, uluslararası pazarlamada etkin bir stratejinin belirlenmesi gerekmektedir.
Kaya, G. ve Nebioğlu, O.	2024	Sağlık turizmi kapsamında yapılan araştırma konularını belirlemek ve sonuçlardan yola çıkarak yeni araştırma konularını ortaya çıkarmaktır.	Ulusal literatürde yer alan sağlık turizmi konulu çalışmaların büyük çoğunluğunun ülke çapında yapıldığı ve destinasyonların sağlık turizmi potansiyelini belirlemeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2’de görüldüğü üzere sağlık turizmi alanında birçok çalışma yapılmış ve Türkiye’nin sağlık turizmi potansiyeli değerlendirilmiştir. Bu alan yazından yola çıkarak araştırmanın amacı ve önemi belirlenmiştir.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı Türkiye’nin sağlık turizmi alanındaki güçlü ve zayıf yönleri ile sağlık turizmi alanındaki fırsatları ve tehditlerini seyahat acentalarının gözünden değerlendirmektir. Türkiye’de gelişmekte olan sağlık turizminin seyahat acentalarının gözünden değerlendirildiği ve swot analizinin yapıldığı bir çalışmaya ulaşılmamıştır. Sağlık turizmi yetki belgesi almış seyahat acentalarında çalışan yetkili kişilerce Türkiye Sağlık turizminin değerlendirilmesi hem alan yazına hem de bu alanı geliştirmek isteyen yetkililere yol göstereceği düşünülmektedir. Bu araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevaplar aranmaktadır;

- 1- Türkiye’nin sağlık turizmi konusunda güçlü yönleri nelerdir?
- 2- Türkiye’nin sağlık turizmi konusunda zayıf yönleri nelerdir?
- 3- Türkiye’nin sağlık turizmi konusunda fırsatları nelerdir?
- 4- Türkiye’nin sağlık turizmi konusunda tehditleri nelerdir?
- 5- Türkiye’nin sağlık turizmi konusunda daha fazla geliştirilmesi için neler yapılmalıdır?

Yöntem

Bir ülkede veya şehirde sağlık turizminin geliştirilebilmesi için sağlık hizmetleri ilgili hizmetlerin yanı sıra hasta ve hasta yakınlarının kaliteli konaklama hizmetleri gereksinimlerinin karşılanması, vakitlerini rahat ve mutlu geçirebilmeleri için birtakım hizmetlere ihtiyaç duymaktadırlar. Hastaların tüm ihtiyaçlarını karşılayan sağlık turizmi alanında yetkin seyahat acentaları yetkilerinin Türkiye’nin sağlık turizmi alanında dünya çapında daha etkili bir konuma gelmesi için bu sektörün güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri değerlendirilmesi önemlidir.

Türkiye’nin sağlık turizmi ile ilgili durumunu belirlemek adına sağlık turizmi alanında çalışan seyahat acentası yetkilileri ile 2024 yılı Mayıs ayında yüz yüze görüşülmüştür. Araştırma, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Etik Kurul tarafından 21.03.2024 tarihli 430184 sayılı alınan izin ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma kapsamında katılımcılara yönlendirilen sorular iki ayrı bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde katılımcılarla ilgili genel bilgilere ulaşmak adına, katılımcının cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, acentasının bulunduğu il ve sağlık turizmi kapsamında faaliyette bulunma süreleri yer alırken, ikinci bölümde ise katılımcılara Türkiye’nin sağlık turizmi konusunda güçlü yönleri, zayıf yönleri, bu alandaki fırsatları ve tehditleri ile sektörün geliştirilmesi konusunda çözüm önerileri sorulmuştur.

Araştırma da yapılan görüşmeler ortalama on beş dakika sürmüştür. Veri toplama sürecinde verilerin niceliğinden çok niteliğine önem verilmiştir. Bu sebeple veri toplamaya veriler kendini tekrarlayıncaya kadar devam edilmiş olup yeterli veri bilgisine ulaşıldıktan sonra mülakatlar sona erdirilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere yazarlar tarafından içerik analizi uygulanmıştır. Türkiye'nin sağlık turizmindeki güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesi için GZFT (SWOT) analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma verileri K1, K2, K3... K33 şeklinde kodlanmıştır. Araştırma verileri doğrusunda çalışmanın teması Türkiye'nin sağlık turizmi swot analizi olarak belirlenmiştir. Veriler güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler olmak üzere dört ayrı ana kategoriye ayrılmıştır. Tablo 4'te katılımcıların Türkiye'nin sağlık turizmi ilgili görüşleri katılımcı kodları ile belirtilmiştir. Katılımcıların sorulara net ve kısa cevap vermelerinden ötürü doğrudan alıntılara ayrıca yer verilmemiştir.

Bulgular

Katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koyan sorular yöneltilmiştir. Buna göre katılımcılardan cinsiyet, yaş, eğitim durumu, acentasının bulunduğu il, acentasının sağlık turizmi alanında bulunma süreleri ile ilgili bilgiler elde edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı

Katılımcıların Cinsiyeti	Cinsiyet	N	Yüzde (%)
	Kadın	13	40
	Erkek	20	60
Katılımcıların Yaşları	Yaş Dağılımı	N	Yüzde (%)
	20-30	8	24
	31-40	8	24
	41-50	10	30
	51-60	7	22
Eğitim Durumu	Eğitim	N	Yüzde (%)
	Lise	2	6
	Ön lisans	1	3
	Lisans	22	66
	Yüksek Lisans	5	16
	Doktora	3	9
Acentanın Bulunduğu İl	İl	N	Yüzde (%)
	Antalya	15	45
	İstanbul	9	27
	İzmir	5	15
	Ankara	4	13
Sağlık Turizmi Kapsamında Faaliyette Bulunma Süresi	Yıl	N	Yüzde (%)
	1 yıl	13	39
	2 yıl	8	25
	2 yıldan fazla	12	36

Tablo 3'e göre görüşülen kişilerin %60'ını erkek, %40'ını kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunun %30'u 41-50 yaş arasını oluşturmaktadır. Eğitim durumlarına bakıldığında çoğunluğun üniversite okuduğu ve katılımcıların %66'sının

lisans eğitimi aldığı belirlenmiştir. Seyahat acentalarını bulundukları iller bakımında incelediğimizde en fazla acenta %45 oranında Antalya’da yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla İstanbul, İzmir ve Ankara illeri bulunmaktadır. Sağlık turizmi kapsamında faaliyette bulunma sürelerine baktığımızda ise çalışmaya katılım gösteren acentaların %39 ‘unun 1 yıldır sağlık turizmi alanında yer aldığı %25’inin 2 yıldır, %36 ‘sının ise 2 yıldan daha fazla süre bu alanda çalıştığı görülmektedir.

Tablo 4’te görüldüğü üzere sağlık turizmi yetki belgesine sahip acenta yetkilileri ile görüşmeler sonucunda Türkiye’nin sağlık turizmi alanındaki güçlü ve zayıf yönleri ile bu alandaki fırsatları ve tehdit durumları değerlendirilmiştir.

Tablo 4. Türkiye sağlık turizmi swot analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Türkiye’nin, yetişmiş deneyimli uzman hekimlere sahip olması (K1, K5, K6, K10, K11, K13, K20, K30), Sağlık alanında güçlü altyapıya ve teknolojiye sahip olması (K2, K4, K17, K19, K21, K22, K33), Genç işgücüne sahip olunması, (K2, K4, K21, K22, K25, K29, K32, K33), Türkiye’de sağlık fiyatlarının birçok ülkelere kıyasla daha ucuz olması (K5, K10, K11, K13, K17, K18, K19), Türkiye coğrafi konumu ile birçok ülkeden uçakla kolay ve kısa sürede ulaşılabilir bir ülke olması (K6, K7, K8, K21, K29, K28), Türkiye’nin dünyanın birçok ülkesinden gelecek ziyaretçiler için gerekli ulaşım altyapısına sahip olması (K1, K3, K6, K8, K9, K11, K16, K18, K21), JCI ile akredite olan hastane sayısının fazla olması ve hastane seçeneklerinin çok olması (K1, K2, K5, K9, K10, K12, K13, K15, K18, K19, K20, K23, K24), Sağlık turistlerine ve refakatçilerine sunabilecek doğal, tarihi ve kültürel değerlerin çok olması (K1, K3, K11, K12, K14, K17, K20, K22, K25, K33), Kaliteli hizmet verebilecek çok sayıda konaklama imkanlarının olması (K5, K6, K15, K16, K19, K20, K21, K22, K33), Türk konukseverliği (K2, K4, K8, K9, K10, K15, K21, K22, K33).	Sağlık personelleri arasında yabancı dil bilgisine sahip olanların sayısının azlığı (K5, K9, K13, K14, K22), Sağlık turizmi ile ilgili pazarlama stratejilerine gereken önem verilmemesi (K2, K8, K15), Sağlık turizmi ile ilgili tanıtımların, yurt dışında yeteri kadar yapılmaması (K1, K3, K6, K7, K9, K12, K15, K19, K27, K30, K33), Sağlık turizminde hizmet standartlarının net olmaması (K1, K3, K10, K11, K16, K17), Denetim eksikliğinden dolayı merdiven altı kliniklerin varlığı (K5, K8, K11, K18, K20, K21, K23, K24, K26, K28), Fiyatlandırma konusunda kontrolsüz fiyatlandırma ve yanlış uygulamalar bulunması (K5, K8, K11, K14, K29), Nitelikli uzman doktorların bir kısmının beyin göçü nedeniyle kaybedilmesi (K1, K4, K5, K6, K8, K11, K13, K14, K18, K25, K26, K31), Türkiye’de birçok sağlık kuruluşunun rekabeti “hizmet” yerine “fiyat” temelli yapması (K1, K4, K6, K11, K14, K16, K17, K32),
Fırsatlar	Tehditler
Dünyada artan yaşlı nüfusun oranı (K1, K5, K6, K10, K18, K19, K28, K30, K33), Dövizin yüksek olması (K2, K7, K8, K11, K17, K21, K22, K29, K31, K32),	Ülkede ve komşu ülkelerde yaşanan terör olayları (K1, K2, K3, K5, K6, K11, K14, K16, K17, K32, K33),

Türki cumhuriyet ülkelerle olan bağlantıların güçlü olması (K3, K4, K9, K12, K21, K22, K25, K27, K33), Kökeni Türk olup ile Türki Cumhuriyetlerinde yaşayanların Türkiye'yi tercih etme potansiyelinin yüksek olması (K5, K8, K11, K14, K20), Yurt dışında gurbetçi sayısının fazla oluşu ve Türkiye'yi tedavi için tercih etmeleri, (K2, K7, K13, K15, K21, K22, K33) Türkiye'nin coğrafi konumu ve ulaşım kolaylığı ile tüm dünyadan müşteri alabilme potansiyeliyle sahip olması, (K9, K4, K20, K21, K22, K23, K24, K26, K28, K29, K30, K33) Türkiye'nin iklimi ve turistik imkânları Teknolojinin gelişmesi (K1, K14, K16, K21, K23, K33) Acenta çeşitliliğinin fazla olması (K2, K4, K21, K22, K26, K33)	Komşu ülkelerde yaşanan siyasal istikrarsızlık (K1, K4, K5, K6, K8, K11, K13, K14, K19, K25, K27, K31), Sağlık turizmi alanında rakip ülkelerin varlığı (K5, K7, K13, K18, K20, K21, K23, K24, K26, K28), Türkiye ile ilgili bazı ülkelerde olumsuz imajın olması ve sosyal medyada kötü reklamların yapılması (K5, K8, K11, K14, K29, K30,,) Türkiye'de deprem potansiyelinin bulunması (K4, K9, K10, K12, K15, K16, K22).
--	---

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada sağlık turizmi ile ilgilenen seyahat acentası yetkililerinin Türkiye'nin sağlık turizmi ile ilgili görüşleri Swot (GZFT) analizi ile değerlendirilerek sağlık turizmi alanındaki güçlü yönleri, zayıf yönleri ve önündeki fırsatlar ile karşılaşılabileceği tehditler belirlenmiştir. Swot analizi sağlık turizmi alanında çalışan yetkili kişilere hangi yönde hareket edilmesi gerektiği noktasında yol gösterici olacaktır. Bu doğrultuda ülkemizdeki sağlık turizminden maksimum yönde fayda sağlamak adına ülkemizin sağlık turizmi alanındaki güçlü yönlerinden ve fırsatlardan yararlanmak zayıf yönleri giderici uygulamalara önem vermek ve olası tehdit gözükten durumları da engelleyecek politikalar oluşturulabilmek önemlidir.

Dünya çapında sağlık turizmi alanında önemli bir konumda yer alabilmek için diğer ülkelerle rekabet etmek gerekmektedir. Bu nedenle sağlık turizmi alanında daha da profesyonelliğin artırılması için özellikle insan kaynakları yöneticilerinin sağlık turizmi alanında eğitim alması ve sektörün ihtiyaçlarına yönelik nitelikli personeller yetiştirilmesi önemlilik arz etmektedir (Çamlıdere ve Söyük, 2019).

Ayrıca sağlık turizminde teknolojiyi birlikte değerlendirmenin küresel rekabette avantaj sağlayıcı bir unsur olacağı düşünülmektedir. Yapay zekâ, artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik gibi uygulamaların Türkiye'de sağlık alanına entegre edilmesi bu noktada önemlidir (Akalin ve Demirbaş, 2024).

Bununla birlikte sağlık turizmi alanında yapılabilecek diğer uygulamalar;

* Sağlık turizmi alanında koordinasyon kurulunun işleyişindeki aksakların giderilmesi,

* Akredite olmuş hastane ve klinik sayısının artırılması ve bunların belli standartlara sahip olması,

* Devletin sağlık turizmi ile ilgili kalkınma planının oluşturması ve sağlık turizmi alanında teşviklerin arttırılması,

* Sağlık turizmi ile ilgilenen seyahat acentalarının ve sağlık kuruluşlarının denetlenmesi,

* Kamu ve özel sağlık kuruluşlarının sağlık turizmine ilişkin hizmetlerine ilişkin asgari ve azami fiyat sınırlarına göre ücret talep etmelerine yönelik düzenlemelerin yapılması,

* Sahada çalışabilecek sağlık turizmi personel sayısının eğitilmesi ve arttırılması için kamu ve özel kurumlarda sağlık turizmi eğitiminin teşvik edilmesi,

* İlgili alanların ortaöğretim, ön lisans ve lisans eğitim programlarında sağlık turizmi dersinin seçimlikte olsa konulması,

* Bu alan özgü sağlık turisti rehberlerinin sertifika programlar kapsamında yetiştirilmesi,

* Sağlık turizmi alanında çalışan kişilerin yabancı dil eğitimlerinin sağlanması,

* Sigorta şirketleriyle iş birliğine gidilmesi,

* Uluslararası tanıtım ve reklam için gerekli bütçenin ayrılması,

* Yurt içi ve yurt dışı tanıtımlarda sosyal medyanın gücünden yararlanılması,

* Tanıtımlarda influencer marketing uygulamalarının gerçekleştirilmesi,

* Yurt dışında yaşayan Türklerin ülkemizde tedavi olmaları için teşvik edilmesi,

* Türkiye'ye gelen turistlerin karşılanmasından ayrılışına kadar kaliteli hizmet vermeye odaklanılması sağlık turizminde başarıyı yakalamak için önemli bir unsurdur.

Bu çalışma, Türkiye'nin sağlık turizmi alanında mevcut kaynaklarının hangi noktada olduğunu ve gelecek politikalarını ortaya koymak açısından önemlidir. Türkiye'nin sağlık turizmi alanında popüler ülkelerden biri olduğu görülmekle beraber potansiyelini tam olarak kullanamadığı görülmektedir. Bu durumda Türkiye'nin güçlü yönlerini etkin kullanarak önündeki fırsatları değerlendirerek sağlık turizminde lider konumunda ülke olması mümkündür. Gelecek çalışmalarda sağlık turizmi alanında hasta ve hasta yakınlarının beklentileri hususunda ayrıntılı çalışmaların yapılması sağlık turizmi alanında kaliteli hizmet odaklı pazarlamanın ve uygulamaların yapılması açısından önemlidir.

Kaynakça

- Akalın, B. ve Demirbaş, M. B. (2024). Sağlık turizminde web 5.0'a doğru gelişmeler: sistematik derleme. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 48-65.
- Akbolat, M. ve Deniz, N. G. (2017). Türkiye'de medikal turizmin gelişimi ve bazı ülkelerle karşılaştırılması. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 123-139.
- Aladağ Bayrak, Ö. ve Dalkıran, G. B. (2020). Sağlık turizminde aracı kurumların web sitelerine yönelik bir değerlendirme: Türkiye Örneği. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences (BNEJSS)*, 6,171-180.
- Albayrak, Ç. ve Güçlü, A. (2020). Şehir hastanelerinin sağlık turizmine etkisinin swot analizi ile değerlendirilmesi. *Aydın Sağlık Dergisi*, 6(2), 139-153.

- Coşkun, K. (2023). Sağlık turizminin Türkiye turizmi içerisindeki yeri ve önemi üzerine bir inceleme: 2018-2022. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(94), 967-974. <https://doi.org/10.26450/jshsr.3592>.
- Çamlıdere A. ve Söyük S. (2019). İstanbul'da sağlık turizmi hizmeti verilen hastanelerde insan kaynakları bulma ve seçme süreci ve bu süreçte karşılaşılan sorunlar. *Journal of Health Science and Profession*, ; 6(3): 527-33.
- Çavuş, A. ve Gönenbaba, İ. (2020). Erzurum'daki hastanelerin sağlık turizmi açısından değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (4), 1681-1693.
- Dinçer, M. Z. Çiftçi, M. A. ve Karayılan, E. (2016). Gelişmekte olan ülkelerde medikal turizm: Türkiye'nin Tayland, Malezya ve Hindistan'a göre potansiyelinin değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 34-60.
- Doğan, B. ve Aslan, A. (2019). Türkiye'de sağlık turizminin mevcut durumu ve ülke ekonomisine katkıları. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (18), 390-418.
- Edinsel, S. ve Adıgüzel, O. (2014). Türkiye'nin sağlık turizmi açısından son beş yıldaki dünya ülkeleri içindeki konumu ve gelişmeleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2): 167-190.
- Eriş, H. (2019). Şanlıurfa sağlık turizmi swot analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (71), 1278-1298. <https://doi.org/10.17755/esosder.511959>.
- Göktaş, B. (2018). Sağlık turizmi eğitiminin incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 77-84.
- Görener, A. (2016). A swot-ahp approach for assessment of medical tourism sector in Turkey. *Alphanumeric Journal*, 4(2), 159-170. <https://doi.org/10.17093/alphanumeric.277740>.
- Hasan Salman Salman, E. ve Esen, Ü. B. (2023). Türkiye'deki sağlık turizmi hizmetlerine yönelik memnuniyet algısı: Iraklı turistler örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 13(2), 410-430.
- Humphrey, A. (2005). Swot analysis for management consulting. *SRI Alumni Newsletter*, SRI International.
- Kaya, G. ve Nebioğlu, O. (2024). Ulusal literatürde sağlık turizmi araştırmaları üzerine bütünleştirici bir literatür taraması. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 301-322.
- Kaya, R. R. ve Yılmaz, N. (2020). Türkiye ve Hindistan'da geleneksel tıp uygulamaları: sağlık turizmi perspektifinden bir karşılaştırma. *Journal of Traditional Medical Complementary Therapies*, 3(3), 422-434. Doi: 10.5336/jtracom.2020-74760.
- Kılıç, B. ve Sak, H. (2021). Balıkesir ilinin sağlık turizmi yönünden analizi. *Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 161-178.
- Kuzhan, K. ve Gönen, S. (2024). Türkiye'de sağlık turizmi ve pazarı üzerine bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 27-50. <https://doi.org/10.47147/ksuiibf.1382979>.
- Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2024) <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-25360/yetkili-saglik-tesisleri-ve-araci-kuruluslar.html>.

- Sezgin, S. (2021). Türkiye’de sağlık turizminin uluslararası pazarlama temelinde incelenmesi. *Hitit Ekonomi ve Politika Dergisi*, 1(1), 31-53.
- Soysal A. (2017) Sağlık turizmi: tehdit ve fırsatlar bağlamında Türkiye açısından bir durum değerlendirmesi. *International Journal of Tourism and Social Research* (2), 169-187.
- Sülkü, S. N. (2017) “Sağlık turizminde Türkiye’nin dünyadaki yeri ve potansiyeli.” *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 3 (1) 99-133.
- Şahin, Ö. U. ve Şahin, M. (2018). Türkiye’de sağlık turizminin potansiyeli ve geleceği: swot analizi. *Journal of Awareness*, 3 (5), 287-300. <https://doi.org/10.26809/joa.2018548638>.
- Şengül, H. ve Bulut, A. (2019). Sağlık turizmi çerçevesinde Türkiye’de termal turizm; bir swot analizi çalışması. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 4 (1), 55-70. <https://doi.org/10.35232/estudamhsd.505757>
- TÜİK Veri Portalı (2024)
<https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20Harcamalar%C4%B1&dil=1>.
- Üstün, U. ve Uslu, Y. D. (2022). Türkiye’nin sağlık turizminde tercih edilme nedenleri üzerine bir çalışma: medikal turizm endeksi. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (33), 344-353. <https://doi.org/10.31590/ejosat.1020647>.
- Yiğit, A. ve Demirbaş, M. B. (2020). Türkiye’de medikal turizmin gelişimine etki eden faktörlerin swot-ahp yöntemi ile tespit edilmesine yönelik bir araştırma. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (22), 173-192. <https://doi.org/10.38155/ksbd.693841>
- Yorulmaz, M. ve Söyler, S. (2020). Sağlık turizmi swot analizi: Adana ili örneği. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 6 (2), 217-230.